

COLECȚIILE PALEONTOLOGICE LA CENTENARUL MUZEULUI DE ISTORIE NATURALĂ DIN SIBIU

RODICA CIOBANU

La 4 mai 1849, din inițiativa câtorva naturaliști sibieni sași a luat naștere „Societatea Ardeleană de Științele Naturii” („Siebenbürgische Verein für Naturwissenschaften zu Hermannstadt”). Societatea avea printre scopurile sale principale și alcătuirea unei colecții de științe naturale. Deși în acea perioadă se acorda o atenție sporită mineralogiei, din cauza bogățiilor subsolice transilvănene, care trebuiau puse în valoare din punct de vedere economic, membrii fondatori ai Societății au sesizat și importanța paleontologică în cadrul științelor naturii. Încă de la fondare Societatea avea o secțiune pentru „mineralogie—geologie—paleontologie”.

Bazele colecțiilor paleontologice au fost puse, deci, încă de la fondarea Societății, iar principalii și cei mai activi donatori au fost membrii fondatori ai Societății, naturaliști ce au devenit, prin cercetările lor, paleontologi de renume mondial ca: Ludwin Johann Neugeboren (1806—1887), Johann Michael Ackner (1782—1862), dr. D. Daniel Czekelius, Eduard Albert Bielz etc.

Colecțiile paleontologice ale Societății au devenit celebre la scurt timp după constituirea lor. În anul 1886, D. Cobălcescu, profesor universitar la Universitatea din Iași, solicita Societății donarea unor fosile transilvănene către universitate.

Formarea unor colecții valoroase în numai câteva decenii necesita spații adecvate pentru păstrarea și valorificarea lor. În consecință, unul dintre dezideratele fundamentale ale membrilor Societății a fost acela de a avea un muzeu propriu. Încă din 1850 a apărut ideea construirii unui sediu propriu, iar din 1856 s-a

început adunarea fondurilor bănești pentru acest scop. În sfârșit, în anul 1891 a fost achiziționat terenul, dar lucrările n-au început decât în iunie 1894, în schimb s-au încheiat foarte repede, astfel încât, în 5 mai 1895 a avut loc festivitatea inaugurării clădirii. Iată, deci, că un deziderat al naturaliștilor sibieni s-a realizat: deschiderea pentru publicul larg a unui Muzeu de Istorie Naturală, într-o clădire ce reprezenta un punct de atracție pentru Sibiul acelor ani. Muzeul funcționează și astăzi în aceeași clădire.

Creșterea colecțiilor paleontologice s-a datorat în cea mai mare parte activității membrilor Societății. Piesele erau procurate, mai ales, în urma unor excursii, organizate de către Societate, în zone bogat fosilifere. Colecțiile au sporit, de asemenea, prin donații, achiziții și schimb cu importante universități, muzee, institute de cercetare din România și străinătate. O strânsă colaborare a avut-o Societatea cu renumitul Institut Imperial de Montanistică din Viena, ce a donat muzeului în dese rânduri fosile din Bazinul Vienei.

Este dificilă prezentarea unei liste cu toți cei cărora le datorăm creșterea colecțiilor prin donații. Acestea au fost făcute nu numai de membrii Societății, ci și de cei care au înțeles importanța creării unor colecții paleontologice în procesul de instruire cât și pentru progresul științelor și cercetării naturii.

Vom menționa doar câteva donații de piese dintre cele mai importante pentru cercetarea științifică.

O piesă de mare valoare, atât pentru muzeul nostru cât și pentru cercetarea paleontologică din România, o constituie

resturile de craniu și dinții de *Parailurus anglicus* (Dawkins) de la Căpeni. Acestea au fost donate în 1895 de dr. Heinrich Müller din Rupea (deci anterioare, în ceea ce privește data descoperirii, celor descrise de Kőrmos în 1932).

În anul 1900, C. Henrich și C. F. Jikeli anunțau donarea unui schelet aproape complet de *Bison* priscus din Cuaternarul Sighișoarei, de către Kraus Heinrich din Sighișoara. Scheletul de zimbbru, citat și în literatura de specialitate din străinătate, este și astăzi una dintre cele mai valoroase piese paleontologice ale muzeului.

O donație importantă este cea făcută în anul 1924 și anume colecția de chihlimbare eocene de la Marea Baltică, a profesorului Nowak. Valoarea acestei colecții este sporită prin faptul că chihlimbarele au incluse insecte fosile.

Colecțiile paleontologice ale muzeului numără astăzi 56 342 piese din aproape toate perioadele Paleozoicului, Mezozoicului și Neozoicului din România. Din străinătate predominante sunt acelea din bazinul Vienei.

Colecțiile paleontologice aflate în muzeu la naționalizare au primit denumirea de „Colecția Veche a Societății”, cu ocazia inventarierii efectuate însă abia în 1959. Colecția cuprinde și alte colecții achiziționate înainte de naționalizare cum ar fi colecția Ackner, Pax, Neugeboren. Aceste colecții nu pot fi astăzi separate din lipsa vechilor cataloage de colecții, lipsa etichetelor originale. Desele schimbări ale locului de depozitare a pieselor, războiul și evacuarea muzeului, lipsa pe perioade lungi de timp a unui specialist și-au pus amprenta și asupra colecțiilor paleontologice. Prioritare pentru inventariere și conservare au fost colecțiile zoologice celor paleontologice.

O foarte valoroasă colecție aflată în patrimoniul muzeului este colecția Neugeboren. Ludwig Johann Neugeboren (1806—1887) a fost profesor la liceul din Sibiu, apoi preot în Sibiu și Avrig și a fost unul dintre membrii fondatori ai Societății.

Colecția marelui paleontolog, pe baza căreia a elaborat majoritatea lucrărilor

științifice, a fost achiziționată de muzeu în 1910. Colecția include fosile de la Lăpugiu, Buituri (Hunedoara) și de la Porcești. Colecția de foraminifere de la Lăpugiu cuprinde 1636 piese dintre care 403 piese reprezintă tipuri pentru 79 specii. Este o colecție foarte valoroasă științific cuprinzând material micropaleontologic din locul și stratul tip.

O altă achiziție valoroasă este cea din 1866, colecția Ackner. Michael Ackner, preot evanghelic în Gușterița (Sibiu), consilier regal și profesor în Sibiu a fost un asiduu colecționar. Preocupările de colecționar au fost variate: arheologie, medalii, minerale, roci, fosile etc. La preluarea colecției D. Czekelius menționa că aceasta are un „*puternic caracter transilvan*” spre deosebire de alte colecții contemporane acestea în care predominau piese din alte țări. L. J. Neugeboren, în lucrarea „*Notizen über Sammlungen siebenbürgischer Mineralien*” (1866), referindu-se la colecția Ackner arăta că secțiunea paleontologică a colecției „*avea mai multe mii de piese din 1315 specii*”, iar cele mai valoroase sunt cele de la Gușterița, Valea Hârtibaciului, Cîsnădioara, Buituri, Lăpugiu, Cluj, Brașov. Din păcate colecția nu s-a păstrat în întregime.

În anul 1954, muzeul a achiziționat o valoroasă colecție paleontologică, de la un muncitor tipograf, și anume colecția R. Breckner. Colecția include fosile de la Turnu Roșu (Sibiu) și Lăpugiu de Sus (Hunedoara). Din această colecție fac parte 5 188 de dinți de rechini eoceni de la Turnu Roșu. Considerăm colecția de selacieni eoceni, Richard Brackner, ca fiind cea mai valoroasă colecție de acest tip din România și conține 15 specii noi de selacieni eoceni pentru țară.

În acest an aniversar pentru Muzeul de Istorie Naturală din Sibiu și implicit pentru colecțiile paleontologice se cuvine să îndreptăm un gând de recunoștință celor cărora le datorăm aceste colecții. Colecții ce sunt rezultatul pasiunii și generozității membrilor Societății, cât și a unor oameni de diverse profesii (senatori, preoți, doctori, profesori, meseriași) ce au fost animați de o unică pasiune: cunoașterea naturii.